Հանրապետական մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի օգնականների դասավանդման հմտությունների զարգացման ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ «Ներքին Գետաշենի թիվ 1 միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ

Առարկա՝ Պատմություն

Թեմա՝ Հարցադրումների միջոցով սովորողների մոտիվացիայի բարձրացումը պատմություն առարկայի դասավանդման ընթացքում

Վերապատրաստող, մենթոր՝ Մարիամ Սեդրակյան

Ուսուցիչ՝ Լալա Տարախչյան

Երևան 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

էջ

1. Ներածություն 3

2. Գլուխ առաջին (հարցադրումների անհրաժեշտությունը)..... 6

3. Գլուխ երկրորդ (հարցադրումների կիրառությունը)..... 8

4. Փորձարարական հետազոտություն 14

4.1 Փորձարարական դաս-1..... 15

4.2 Փորձարարական դաս-2..... 16

5. Վերլուծություն..... 17

6. Գրականության ցանկ..... 18

7. Հավելված 19

7.1. Դասապլան-1 19

7.2. Դասապլան-2 22

7.2. Դասապլան-3 25

Ներածություն

Հայոց պատմության տեղն ու դերը: Յուրաքանչյուր ժողովրդի պատմությունը նրա անցած ուղին է, նրա կենսագրությունը ու հիշողությունը, դարերի հոլովույթում նրա կերտած հոգևոր և նյութական արժեքների ամբողջությունը: Հայոց պատմության իմացության միջոցով են հիմնականում ձևավորվում հայ ազգային ինքնագիտակցությունն ու մտածողությունը, նրա միջոցով է աճող սերունդը հաղորդակցվում իր ժողովրդի անցյալին, պատմամշակութային ժառանգությանը: Պատմությունն աշխարհաճանաչողության և ինքնաճանաչողության հիմքն է: Անցյալի չիմացությունն անխուսափելիորեն հանգեցնում է ներկան չհասկանալուն:

Հայոց պատմության դասավանդումը պետք է այնպես կազմակերպվի, որպեսզի սովորողները հիմնարար գիտելիքներ ձեռք բերեն Հայաստանի անցած փառավոր ուղու, հայկական քաղաքակրթության ստեղծած արժեքների մասին, լիարժեք պատկերացում ունենան հայոց պատմության հիմնախնդիրների վերաբերյալ: Պատմության կրթության գլխավոր նպատակներից մեկը ազգային պատմության օրինակներով և դասերով սովորողների պատմական մտածողության զարգացումն է և նրանց արժեքային կողմնորոշիչների ամրապնդումը:

Սեփական պատմության իմացությունը հնարավորություն է տալիս իրականացնելու ազգային նպատակները, պահպանելու և ապահովելու հայ ազգի և պետության գոյությունն ու շարունակությունը: Հայոց պատմությունը բովանդակում է դաստիարակչական վիթխարի ներուժ՝ աճող սերնդի համար դառնալով հայրենասիրության, անձնուրաց պայքարի և ազգային արժանապատվության ապացույցների անսպառ աղբյուր:

Պատմությունը սերունդներին իրար կապող հիմնական օղակն է, նրա միջոցով է պահպանվում ու փոխանցվում ազգերի և ժողովուրդների պատմական հիշողությունը: Պատմական ժառանգությունը և փորձը ծառայում են սովորողի բարոյական և մշակութային կատարելագործմանը, հասարակության մեջ իր տեղը գտնելուն, իր պատմական արմատները ճանաչելուն և պատմական հիշողությանը ձևավորելուն:

Հայ ժողովրդի պատմական ժառանգությունը և փորձը պետք է ծառայի աճող սերնդի բարոյական և մշակութային կատարելագործմանը, հասարակության մեջ տեղը գտնելուն, պատմական հիշողությունը ձևավորելուն: Պատմական կրթության հիմքում պետք է դրվեն ազգային առանձնահատուկ նպատակները, որոնք բխում են Հայաստանի, հայ ժողովրդի պատմական փորձից, ներկա իրավիճակից և զարգացման

հեռանկարներից: Միաժամանակ անհրաժեշտ է հաշվի առնել համաշխարհային պատմական փորձը, համամարդկային արժեքները և արդի աշխարհի զարգացման միտումները:

Հայոց պատմության դասավանդման գլխավոր նպատակն է սովորողին հիմնարար գիտելիքներ տալ հայկական քաղաքակրթության մասին, զարգացնել սովորողի ճանաչողական սոցիալական և անհատական կարողություններն ու հմտությունները, ամրապնդել սովորողի հարգանքն ու հպարտությունը հայրենիքի, սեփական պատմության, ավանդույթների և ազգային առանձնահատկությունների հանդեպ, դաստիարակել ազգային ու համամարդկային արժեքները կրող սոցիալապես ակտիվ անձ ու քաղաքացի, կարևորել անձնական, հասարակական և ազգային շահերի միասնությունը, գիտակցի անձնական, խմբային, ազգային և պետական շահերի ներդաշնակեցման անհրաժեշտությունը, գիտակցի, որ կյանքում իր համար կարևորագույն արժեքներից են լինելու գիտելիքները, աշխատանքային հմտությունները, մասնագիտական վարպետությունը, գիտակցի սեփական մշակույթի՝ լեզվի, արվեստի, ավանդույթների, ազգային այլ արժեքների կարևորությունն ու նշանակությունը, լինի դրանց կրողը և այլն:

Արդյունավետ ուսուցում կազմակերպելու, կրթության բովանդակությունը մատուցելու և կրթության նպատակներ իրականացնելու համար անհրաժեշտ են որոշակի մեթոդներ: Մեթոդների ընտրությունը ինքնանպատակ լինել չի կարող: Այն կապված է բազմաթիվ խնդիրների և նպատակների հետ, որոնք իրական լուծում կարող են ստանալ միայն հատուկ պլանավորված և կազմակերպված ուսուցման գործընթացի միջոցով: Պայմանականորեն ուսուցման մեթոդները այսօր երկու խումբ են կազմում՝ ավանդական և ժամանակակից մեթոդներ:

Սովորողների մոտ հաճախ նկատվում է մոտիվացիայի պակաս պատմություն առարկայի դասավանդման ընթացքում: Չմոտիվացված սովորողը դասին մասնակցում է ոչ լիարժեք, իսկ ուսուցանվող գիտելիքները երբեմն մնում են չյուրացված կամ ոչ հիմնարար: Ուստի պատմություն առարկայի դասավանդման համար առանձնակի կարևոր է սովորողների մոտիբացիայի բարձրացումը:

Նպատակը:

Սույն հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել հարցադրումների միջոցով սովորողների մոտիվացիայի բարձրացումը պատմություն առարկայի դասավանդման ընթացքում, վեր հանել և ներկայացնել տվյալ մեթոդի էֆեկտիվությունը և արդյունավետությունը:

Խնդիրները: Նշված նատակն իրականացնելու համար փորձել ենք լուծել հետևյալ խնդիրները.

1. Որքա՞ն էֆեկտիվ է պատմություն առարկայի դասավանդման ընթացքում հարցադրումների միջոցով սովորողների մոտիվացիայի բարձրացումը:

2. Հնարավո՞ր է արդյոք հարցադրումների միջոցով սովորողների մեջ առաջացնել դասին առավել նորգրավածություն:

3. Սովորողների մոտիվացիայի բարցրացման համար որքան արդյունավետ է հարցադրումների կիրառումը:

Գրականության տեսություն: Բազմաթիվ մանկավարժ-մոթոդիստներ բազմիցս անդրադարձել են սովորողների մոտիվացիայի բարձրացման խնդրին: Սակայն համընդհանրացվող աշխարհում շարունակ փոխվում են ուսուցման պահանջներն ու ձևերը: Ուստի սովորողների մոտ մոտիվացիայի բարձրացման համար անհրաժեշտ է շարունակ նոր մեթոդներ կիրառել: Մոթոդների արդյունավետությունը կարելի է պարզել փորձարարական դասերի միջոցով: Յուրաքանչյուր ուսումնական հաստատություն, ինչպես նաև յուրաքանչյուր սովորողների խումբ պահանջում է յուրօրինակ մոտեցում: Հետևաբար նույն մեթոդը կարող է դարբեր կերպ անդրադառնալ տարբեր ուսումնական խմբերի վրա:

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների ընտրությունը և արդիականացումը հիմք է հանդիսանում կրթության որակի բարելավման համար: Հարցերի կիրառությունը դասավանդման գործընթացում ամենահզոր գործիքներից մեկն է, և դրանց ճիշտ կիրառությունը զգալիորեն կարող է բարձրացնել ուսուցման որակը և ավելացնել սովորողների ներգրավվածության մակարդակը: Ըստ Քրիստին Զինի իրական ուսուցում ապահովելու համար պետք է օգտագործել մարդու միտքը և ոչ թե հիշողությունը: Ըստ նրա՝ դա բացահայտումների փուլ է, որտեղ հիմնական դերում աշակերտն է և ոչ ուսուցիչը: Հարցեր տալու և հարցերին պատասխանելու կարողությունն ուսումնառության մեջ առանցքային և կարևոր տեղ է գրավում: Պարզվել է, որ վերջին 15 տարիների ընթացքում ստացված տեղեկությունների համաձայն՝ ուսուցիչները մեծամասամբ տվել են սխալ հարցեր՝ կենտրոնանալով ոչ թե ուսումնառությունն առաջ մղող, այլ սովորողի տիրապետած որոշակի տեղեկույթը վերհանող հարցադրումների վրա: Հոդվածի նպատակն է ներկայացնել հարցադրումների այն ռազմավարությունները, որոնք կիրառվում են սովորողների գիտելիքները գնահատելու, ուսուցանվող նյութն ավելի խորն ըմբռնելու, քննադատական մտածողություն զարգացնելու, աշակերտների ներգրավվածության աստիճանը բարձրացնելու մոտիվացիան խթանելու համար: Ավելին, ճիշտ և դասի նպատակներից բխող հարցերի առաջադրումը կարող է հիմք հանդիսանալ նոր գաղափարների առաջացման, ավելի խորքային ուսումնասիրությունների համար: Ուսուցման արդյունավետության և սովորողների ներգրավածության բարձրացման համար քննարկվել են հարցադրման մի քանի ռազմավարություններ: Պատմության մեջ հարցադրումների մեթոդի կիրառումը դասավանդման գործընթացի կարևոր և բաղկացուցիչ մասն է կազմում: Հարցադրումների կիրառմամբ ոչ միայն կարելի է ստուգել նախկինում յուրացված գիտելիքների աստիճանը, խթանել վերլուծական մտածելակերպը, զարգացնել և ամրապնդել ձեռք բերվածը, այլ նաև բարձրացնել աշակերտների ներգրավվածության աստիճանը, որն էլ իր հերթին ազդում է ուսուցման որակի և արդյունավետության վրա: Ավելին, ճիշտ ձևով կազմված հարցերը, որոնք տրվում են հոգեբանորեն ապահով միջավայրում, խրախուսում են ստեղծագործական և քննադատական մտածելակերպի զարգացումը, ինչպես նաև բարձրացնում են աշակերտների ինքնավստահությունը:

Հոդվածի նպատակն է ներկայացնել հարցադրումների մի քանի ռազմավարություններ, որոնք կարող են նպաստել դասապրոցեսին աշակերտների ներգրավվածության մեծացմանը և ուսուցման արդյունավետության բարձրացմանը: Ամբողջ դասարանին ուղղվող ընդհանուր հարցերի ռազմավարությունը: Սա այն մոտեցումն է, երբ ուսուցիչը հարցն ուղղում է ամբողջ դասարանին: Ամենայն հավանականությամբ, սա ամենատարածված մեթոդներից մեկն է, որի շրջանակում տրվող հարցերը հիմնականում նպատակ ունեն պարզելու նյութի յուրացման մակարդակը կամ պարզել, թե որքանով են աշակերտներն ընկալել ուսուցանվող նյութը:

Դասավանդման փորձը ցույց է տալիս, որ այս հարցերին պատասխանում են հիմնականում դասարանի բարձր առաջադիմություն ունեցող աշակերտները, մյուսները պարզապես լինում են լսողի դերում:

Սակայն միաժամանակ հարկ ենք համարում նշել, որ սովորողների մոտ մոտիվացիայի բարձրացումը հարցադրումների միջոցով էապես կախված է նաև հարցերից, հարցադրումների ձևից, դասավանդողից և այլն: Ուստի մեթոդների արդյունավետ կիրառման համար անհրաժեշտ է շարունակ խորացնել գիտելիքները դասավանդման մեթոդիկայից, ինչպես նաև մշտապես հետևել մանկավարժական մեթոդների զարգացման ընթացքին:

Գլուխ երկրորդ

ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ճիշտ հարցադրման դեպքում կարող է հիմնովին փոխվել սովորողների մոտիվացիայի նախնական պատկերը: Հարցերի ճիշտ ընտրությունը և դրանց ճիշտ ձևակերպումն էականորեն կարող են փոխել վերջնական արդյունքը: Եթե հարցադրման սկզբում դասին ներգրավված էին ընդամենը 5-7 աշակերտ, ապա հարցերի ձևափոխման արդյունքում դասին ակտիվորեն մասնակցում էր գրեթե ողջ դասարանը: Հարցական բառերի ռազմավարության մեթոդը կիրառվում է, երբ աշակերտներն արդեն ծանոթ են թեմային: Առաջարկվում է աղյուսակ կազմել, որի ձախ կողմում պետք է գրել հարցական բառերի մի ամբողջ շարք, իսկ աջ կողմում՝ թեմային առնչվող հասկացություններ: Այնուհետև օգտագործելով երկու աղյուսակների գրառումները՝ կազմել հնարավորինս շատ հարցեր, ֆիլտրել առաջարկված հարցերից 3-4 հարց, որոնք առավել հետաքրքիր են աշակերտների համար:

Օրինակ. «Արաբական արշավանքները դեպի Հայաստան» դասի ուսումնասիրման ժամանակ ստեղծվել է աղյուսակի այսպիսի տարբերակ (աղյուսակ 1.)

Հարցական բառեր	Հիմնական տերմինները
Ինչպե՞ս, Ի՞նչ, Որտե՞ղ, Ինչու՞,	Արաբական թերակղզի ,Ասորիք,Միջագետք,
Ինչպիսի՞	Արմենիա, ամիրայություններ
Ով՞, Ովքե՞ր	Մուհամեդ, Թ. Ռշտունի , ոստիկան, Բագրատունիներ, Սյունիներ, Արծրունիներ, Մամիկոնյաներ, Հերթ, Աբուսեթ, Դավիթ Մամիկոնյան, Գրիգոր Մամիկոնյան, Արտավազդ Մամիկոնյան, Աշոտ Մամիկոնյան, Բուղա
Ե՞րբ, Որքա՞ն, Որտեղ, Քանի՞	640թ. 643թ. 650թ. 703թ. 701թ. 775թ. 852թ. Վարդանակերտ, Արեհե, Արձնի, Արյան Լիճ, ապստամբություններ, 1800 զոհ, 35000 գերիներ, 15000-անոց այրուձի, 15-60 տարեկան տղամարդիկ
Ու՞մ միջև	Հայ-Արաբական պայմանագիր,

Օգտագործելով աղյուսակի ձախ սյունի հարցական բառերը և աջ սյունի հասկացությունները՝ սովորողները կազմեցին ավելի քան 20 հարց: Հարցերի կազմման գործընթացին մասնակցեցին բոլոր աշակերտները: Դասի երրորդ հատվածում պարզաբանվեցին ընտրված 3 կարևորագույն հարցերը ուսուցչի ուղղորդող հարցերի օգնությամբ: «Պատասխանում են անվանակոչվածները» ռազմավարության շրջանակում անվանակոչվում է աշակերտի հստակ անուն, որ պատասխանում է հարցին այն հնչեցնելուց հետո: Սա այն եզակի ռազմավարություններից է, որի կիրառությունն ապահովում է գրեթե բոլոր աշակերտների ներգրավվածությունը: Այս մեթոդի առավելությունը կայանում է նրանում, որ դասին մասնակցում են գրեթե բոլոր աշակերտները՝ անկախ իրենց առաջադիմությունից: Ցուրաքանչյուրը մասնակցում է իր չափով, և այս պարագայում խրախուսվում է ցանկացած հաջողություն, անգամ ամենափոքրը: Ավելին, եթե աշակերտի կողմից տրված պատասխանը այն չէ, ինչ ակնկալվում է, ապա ոչ թե պետք է հարցն ուղղել այլ աշակետի, այլ պատասխանող աշակերտին օգնել

վերածևակերպել պատասխանը: Դասերի ընթացքում անհրաժեշտ է կիրառել մոտեցումներ, որոնք օգնում են «թեժացնել» այսպես կոչված «սառը անվանակոչման» ռազմավարությունը: Ստորև ներկայացնենք դրանցից հիմնականները. • Նախապես զգուշացրե՛ք աշակերտներին, որ մեծապես խրախուսվում է դասին մասնակցությունը: Յուրաքանչյուր աշակերտին տվե՛ք ձևավորող գնահատական:

Աշակերտներին տալ ժամանակ, որ նրանք պատրաստեն իրենց հարցերը, ինչպես նաև անդրադարձ կատարեն հետաքրքրող հարցերին: • Պետք է կարողանալ հմտորեն կառավարել ողջ պրոցեսը և աջակցել աշակերտներին, որ նրանցից յուրաքանչյուրն իր հնարավորության չափով ներգրավվի դասին: • Օգտագործե՛ք բաց հարցեր և օգնե՛ք աշակերտին հանգել ճիշտ պատասխանի: •Զափազանց կարևոր է հոգեբանական ապահով միջավայրի ստեղծումը: Ժամանակակից մանկավարժության մեջ մեծ տարածում է գտել այսպես կոչված «Վեց W-երի» ռազմավարությունը: Գերմաներենում հիմնական 6 հարցերը՝ ո՞վ, ի՞նչ, ինչո՞ւ, ե՞րբ, որտե՞ղ, ինչպե՞ս, սկսվում են նույն՝ W տառով: Թեմայի ավարտից հետո սովորողները զույգերով երկխոսություն են վարում՝ փորձելով պարզել, թե ինչ է տվել իրենց տվյալ թեմայի ուսումնասիրությունը: Ասենք՝ «Ինչո՞ւ սովորեցիր այս թեման», «Ի՞նչ տվեց այն քեզ», «Որտե՞ղ, ե՞րբ, ինչպե՞ս կարող ես կիրառել ստացած գիտելիքները» և այլն: Քննարկվել է խնդիր, որի լուծման արդյունքում սովորողները ստացած գիտելիքները կիրառել են անծանոթ իրադրությունում:

Պատասխանին սպասելու ժամանակ բարձր մտածական գործընթացների զարգացման համար էական կարևորություն ունի սպասելու ժամանակը, քանի որ այն ազդում է պատասխանների որակի և քանակի, ինչպես նաև հետագա երկխոսության առաջացման վրա: Սպասելու ժամանակը հարցի և աշակերտի պատասխանի միջև ընկած ժամանակահատվածն է կամ ուսուցչի առաջին և երկրորդ հարցերի միջև ընկած ժամանակահատվածը: Եթե հարցը լսելուց հետո աշակերտները չեն արձագանքում համեմատաբար կարճ ժամանակահատվածում, ուսուցիչը հաճախ պետք է փորձի առաջ տանել զրույցը՝ կրկնելով, վերածևակերպելով հարցը կամ դիմելով աշակերտներին: Ավելի բարդ հարցերի դեպքում, որոնք պահանջում են բարդ կոգնիտիվ վերլուծություններ, հնարավոր է անհրաժեշտ լինի տրամադրել աշակերտներին 1-2 րոպե, նախքան պատասխանելը: Սխալ է, երբ ուսուցիչը պատասխանում է իր իսկ հարցերին, և այդպիսի վարքագիծը արագորեն դառնում է ինքնախաբեության ձև: Արդյունքում աշակերտները զրկվում են հարցը «որսալու» և իրենց սեփական պատասխանները ձևակերպելու հնարավորությունից, ինչը կարևոր գործընթաց է աշակերտների ներգրավածությունը բարձրացնելու համար: Անընդհատ պատասխանելով հարցերին աշակերտների փոխարեն, ուսուցիչը անուղղակիորեն

«ասում է», որ նորմալ է, որ նրանք չեն պատասխանում հարցերին, քանի որ ուսուցիչը ի վերջո ինքը կպատասխանի: Արդյունքում աշակերտների սովորելու և դասին մասնակցելու գործընթացը մասնակիորեն դադարեցվում է: Իրականացված հետազոտությունների շրջանակում պարզվել է, որ պատասխանին ավելի երկար սպասելով՝ գրանցում են հետևյալ հաջողությունները.

• Սովորողների պատասխաններն ընդարձակվում են:

•Ամբողջական նախադասություններ և վստահության ավելացում:

• Հայեցողական մտածողության դրսևորում:

• Ավելանում են սովորողի հարցերը և աշակերտների ակտիվությունը:

• Ուսուցիչները վերանայում են սովորողներից ունեցած ակնկալիքները:

• Անցում ուսուցչակենտրոն ուսուցումից սովորող- սովորող վարքի դրսևորումներին և ընդլայնում են հարցերի շրջանակը: Այսպիսով՝ ուսուցչի սպասման ժամանակի ավելացումն ստեղծում է այնպիսի մթնոլորտ, որը նպաստավոր է մտածողության բարձր մակարդակներով արդյունավետ հարցերի համար: Սովորողները ևս օգտագործում են սպասման ժամանակն ավելի ամբողջական պատասխաններ ձևակերպելու համար: Հարցերի շղթայի մեթոդ. լինում են դեպքեր, երբ բարդ հարցերը տեղին չեն՝ առանց նախապես ամրապնդելու գիտելիքային հիմքը:

Օրինակ՝ ներածական դասընթացում ավելի պարզ հարցեր են պահանջվում: Ինտեգրատիվ դասընթացների ընթացքում ուսուցիչը արագորեն պետք է անցնի ավելի բարդ հարցերի, ավելի պարզ հարցեր տալուց հետո՝ ուղղված նախնական գիտելիքների պաշար ձևավորելու համար: Հարցերի ցանկը պետք է տարբերվի՝ կախված դասընթացի բովանդակությունից և նպատակներից:

Հարցերի շղթայի մեթոդը աշակերտներին մակերեսային պատասխաններից տանում է դեպի խորը քննարկումներ: Ավելին, աշակերտների կողմից հարցերին տրված պատասխանները, անկախ այն բանից, թե դրանք որ մակարդակի հարցեր են, վկայում են այն մասին, որ աշակերտները հստակ ըմբռնել են հարցը և գիտեն, թե խոսքը կոնկրետ ինչի մասին է: Այսպիսով, չափից շատ հարցերի օգտագործումը կարող է հանգեցնել բացասական արդյունքների և աշակերտների պասիվության: Դա կարող է հանգեցնել աշակերտներին չմասնակցելու քննարկումներին, այն կարող է առաջացնել վախի և հարցաքննության զգացողություն: Այսպիսով, բարձր մտածական գործընթացների զարգացման համար էական

կարևորություն ունեցող տեխնիկաներից մեկը սպասելու ժամանակն է, քանի որ այն ազդում է պատասխանների որակի և քանակի, և հետագա երկխոսության առաջացման վրա: Եվ այսպես հարցադրումների մեթոդը ուսուցման հզոր ռազմավարություն է: Հարցեր տալու և հարցերին պատասխանելու կարողությունները ուսումնառության մեջ առանցքային դեր ունեն:

Ճիշտ և ժամանակին կատարված հարցադրումները շարժում են սովորողի հետաքրքրությունը, խթանում քննադատական մտածողությունը, մղում վերլուծական անդրադարձի, օգնում սովորողներին յուրովի իմաստավորել ուսումնասիրվող գաղափարները, համադրել սովորածը և կատարել ընդհանրացումներ:

Ուսումնական գործընթացի կազմակերպում առումով շատ կարևոր է նաև հարցեր տալու հմտությունը: Կարևոր է ոչ միայն հարցերը ճշգրիտ ներկայացնել այլև, դրանց տրամաբանական հերթականությունն ապահովելը, որի բացակայությունը կարող է աշակերտներին շեղել մատուցվող նյութից կամ դասի նպատակից :

Հարցերը պետք է լինեն ՝

1. Հստակ
2. Նպատակաուղղված
3. Հակիրճ
4. Տեղին
5. Աշակերտների մակարդակի համապատասխան
6. Տրամաբանական հաջորդականությամբ
7. Մտածելու տեղիք տվող

Մանկավարժական գրականության մեջ հարցերը դասակարգվում են հետևյալ կերպ.

Բաց՝ սովորաբար սկսվում են «Ի՞նչ», «Ինչպե՞ս» հարցերով: Այդպիսի հարցերը չեն ենթադրում միանշանակ պատասխան :

Փակ՝ արտահայտվում է մեկ բառով պարզապես «այո» կամ « ոչ»:

Ենթատեքստով՝ «Դուք համաձայն եք, որ Y-ը ավելի հետաքրքիր է քան ՝ X-ը կամ դուք հավանաբար կսխալվեք, եթե ընտրեք Z տարբերակը» և այլն :

Հետադարձ՝ Ճշգրտվում է նյութի ընկալումը, աշակերտների զրույցի մեջ ընդգրկված լինելը նրանց պատասխանները զարգացնելու, կամ հետագա քննարկումը խրախուսելու և շարունակելու նպատակով:

Հուշող՝ «Չե՞ք կարծում արդյոք, որ ...», «Մի՞թե դուք կարծում եք, որ ...»:

ՈՒղղորդող՝ «ի՞նչ նոր հասկացություններ հանդիպեցինք այս թեման ուսումնասիրելիս»:

Փորձարարական հետազոտություն

Խմբի նկարագիրը

Հետազոտական աշխատանքն իրականացնում ենք Գեղարքունիքի մարզի Ն. Գետաշենի N 1 միջնակարգ դպրոցում:

Հետազոտական աշխատանքն իրականացնելու ենք վերոնշյալ դպրոցի 7գ-րդ դասարանում, որտեղ սովորում են 26 աշակերտներ՝ 9 աղջիկ և 17 տղա:

Հայոց պատմություն առարկան այդ դասարանում դասավանդում ենք շաբաթական 2 դասաժամով, դասացուցակով բաշխված է չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը՝ համապատասխանաբար չորրորդ և հինգերորդ դասաժամերին:

Հետազոտական աշխատանքում ներգրավել ենք 8 աշակերտների, որոնք ունեն կարողությունների և հմտությունների տարբեր մակարդակներ :

Աշակերտներից մեկը՝ Ա. Զ.-ն խոսում է դանդաղ, մտքերը դժվարությամբ է դասավորում և արտաբերում: Մյուս աշակերտները՝ Բ. Մ.-ն, Գ. Մ.-ն և Գ. Ա.-ն ունեն ընդունակությունների միջին մակարդակ, հայոց պատմության դասերից գնահատվում են 5, 6 երբեմն 7:

Հետազոտության խմբին կցել ենք նաև դասարանի հարվածային և գերազանցիկ աշակերտներից չորսին՝ Խ. Թ.-ին, Ա. Դ.-ին, Ա. Զ.-ին, Ս. Մ.-ին:

Այսպիսով, նշված դասարանում, մեր առաջին հետազոտական աշխատանքն իրականացրել ենք 2022 թվականի նոյեմբերի 1-ից՝ աշնանային արձակուրդի ավարտից հետո, երեխաները մի փոքր պասիվ էին: 7-րդ դասարնում այդ օրվա դասը, «Արաբական խալիֆայությունը և Հայաստանը» թեման էր: Այն ոչ այնքան ընդգրկուն թեմա է, և ըստ թեմատիկ պլանավորման հատկացված է 2 դասաժամ:

Ուստի, դասի նկատմամբ աշակերտների մոտիվացիան բարձրացնելու համար, կիրառել ենք մեր նախընտրած հարցադրումների մեթոդը:

Փորձարարական դաս-1

Օրվա դասի թեման էր «Արաբական խալիֆայությունը և Հայաստանը» (տե՛ս դասապլան-1): Դասաժամն սկսվեց տնային աշխատանքի ստուգումով. բոլորը ներկայացրին իրենց տնային աշխատանքները՝ որոշակի սխալներով: Քննարկվեց տնային աշխատանքի սխալները, տրվեց բանավոր հետադարձ կապ:

Հարցադրումներով սկսվեց դասը: Ամփոփեցինք «Արևելյան Հայաստանը 6-րդ դարում» թեման, որպեսզի ստուգվեին աշակերտների ձեռք բերած գիտելիքները անցած թեմայի վերաբերյալ: Աշակերտները պատասխանեցին առաջադրված հարցադրումներին մեր կողմից ուղղորդող հարցերի օգնությամբ: Դասը քննարկելուց և ամփոփելուց հետո, կարճ դասախոսությամբ հաղորդեցի նոր դասը, 8 բարձր և միջին առաջադիմության տեր աշակերտներին, որոնց նկատմամբ պետք է իրականացնեի հետազոտական աշխատանքս փորձեցի հարցադրումների միջոցով ստուգել նրանց գիտելիքները նոր դասից :

Քանի որ հետազոտվող աշակերտները բարձր և միջին կարողությունների տեր են, հարցերին պատասխանում էին (բացառությամբ երկու աշակերտների) ոչ լիարժեք: Այսօրվա դասից գնահատվեցին 7 աշակերտներ :

Դասն ավարտվեց տնային աշխատանքի հանձնարարումով: Որպես տնային աշխատանք հանձնարարեցի «Արաբական խալիֆայությունը և Հայաստան» դասը (էջ՝ 57-61), Հայոց պատմության աշխատանքային տետրում դասից դուրս գրել ժամանակագրությունը, նոր անուններ և հասկացություններ :

Փորձարարական դաս-2

Այսօրվա դասի թեման էր «Հայաստանն Արաբական խալիֆայության կազմում»: Թեման բավականին հետաքրքիր ու մատչելի էր և հետ ընկալվող այդ իսկ պատճառով թեման ամբողջովին հաղորդվեց աշակերտների մասնակցությամբ: Նոր դասը սկսվեց տնային աշխատանքի ստուգումով: Նախորոք մշակված հարցադրումների միջոցով անվանակոչված աշակերտերին տրվեցին հարցեր: Փակ, Բաց, Հուշող: Անվանակոչված աշակերտներից ոչ բոլորը կարողացան պատասխանել հարցերին: Այնուհետև հնչեցրեցի հետադարձ և ուղղորդող հարցադրումներ, աշակերտները հարցերին պատասխանում էին մեծ ոգևորությամբ: Այնուհետև Նախորդ դասին անդրադարձ կատարելու համար որոշեցի կիրառել M-ածև աղյուսակը: Աղյուսակը լրացնելու համար գրատախտակին մոտեցան 4 աշակերտներ: Աշակերտներից երկուսը կարողացան անթերի լրացնել աղյուսակը, մյուս երկուսը ունեին որոշ բացթողումներ՝ կապված տեղանքի ճիշտ նկարագրության հետ, նրանց բաց թողած սխալները, մեր թույլտվությամբ փորձեցին տեղից պատասխանել անվանակոչված աշակերտները: Աղյուսակը լրացնելուց հետո, կարճ դասախոսությամբ աշակերտների ներկայացրեցի նոր ուսուցանվող դասը: Հարցադրումների միջոցով

փորձեցի ստուգել աշակերտների գիտելիքները նոր յուրացված դասից: Գնահատեցի այն աշակերտներին ովքեր մասնակցել էին դասին, գնահատվեցին նաև պասիվ աշակերտները՝ ըստ իրենց գիտելիքների: Դասն ավարտվեց տնային աշխատանքի հանձնարարությունով:

Վերլուծություն

Նախապես կազմած ծրագրի հիման վրա անցկացվեցին երկու փորձարարական դասեր, որի նպատակն էր ապահովել շակերտների ներգրավածությունը, ինչպես նաև բարձրացնել սովորողների մոտիվացիան «պատմություն» առարկայի դասավանդման շրջանակներում: 2 բարձր և 6 միջին առաջադիմության տեր աշակերտներն տրվեցին հարցեր՝ Փակ , Բաց, Հուշող, Ենթատեքստով, Հետադարձ և Ուղղորդող: Դասերի ընթացքում կիրառվեցին բազմաթիվ մեթոդներ, այդ թվում աղյուսակների կազմում, որում ներգրաված էին հետազոտվող աշակերտները: Վերլուծելով հետազոտական դասերի արդյունքները, եկա այն եզրակացության, որ ներգրավվածության բարձրացումը պայմանավորված է հետևյալ գործոններով.

1.գրավոր և բանավոր հետադարձ կապի տրամադրում

2.տարաբնույթ տարբերակված վարժությունների կատարում տարբեր առաջադիմություն ունեցող աշակերտների համար

3.տարբերակված թեստային առաջադրանքների լուծում և քննարկում

4.հարցադրումներ և տարբերակված ուսուցում մեթոդների կիրառում դասաժամերին

5.համացանցից լրացուցիչ նյութերի ուսումնասիրությունը:

6.թեմայի հիշեցում, ամրապնդում և ամփոփում՝ անհատական գրավոր աշխատանքների միջոցով:

Ամփոփելով կարող ենք ճշել, որ սովորողների մեջ ինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակությունների զարգացումը «պատմություն» առարկայի դասավանդման ընթացքում պայմանավորված է մի շարք մեթոդների կիրառմամբ և նորարարական լուծումներով:

Գրականության ցանկ

1. Ամիրջանյան Յու., Սահակյան Ա., Մանկավարժություն, Երևան, 2005

2. Ասատրյան Լ. և ուրիշներ, Մանկավարժություն, Երևան, 2017

3. Գ.Ե.Ղույումչյան, Մանկավարժություն, գիրք 1-ին, Երևան, 2005

4. Ս. Խաչատրյան, Ուսուցման արդյունավետ հնարներ, Երևան, 2020

5. Սեդրակյան Ս., Ընտանիքի հոգեբանություն, Երևան, 2010

6. Ильин Е.П. Психология воли. 2-е изд. Питер, 2009

7. Ляудис В. Я., Методика преподавания психологии: Учебное пособие. 3-е изд., Изд-во УРАО, 2000.

Կայքեր՝

«ԿՁՆԱԿ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ – www.kznakhimnadram.blogspot.com

Հավելված

Ն. Գետաշենի N 1 միջնակարգ դպրոց

Դասապլան (Նմուշ 1)

Առարկա՝	Հայոց Պատմություն	Ամսաթիվ	4.11.22	Կիսամյակ	1	Դասարան	7գ
Թեմա	Արաբականխալիֆայությունը և Հայաստանը						
Օգտագործվող նյութեր	Դասագիրք, կավիճ, գրատախտակ, աշխատանքային տետր, ատլաս (Բ. Հարությունյան, Ա մաս)						
Դասի նպատակ	ա) Գիտենա արաբական ցեղերի մասին,և նոր կրոնի՝ իսլամի դերը նրանց կյանքում: բ)Կարողանա վերլուծի դեպի Հայաստան արաբական արշավանքների պատճառները : գ) Գնահատի Թեոդորոս Ռշտունու գործունեությունը որպես պետական գործիչ: դ) Գնահատի 652թ կնքված պայմանագիրի հայ- արաբական նշանակությունը:						
	Ուսոցման արդյունքներ որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ:						
Վերջնարդյունքներ	Աշակերտները կարողացան ներկայացնել արաբական արշավանքների ժամանակ Թեոդորոս Ռշտունու ջանքերը՝ որպես երկրի սպարապետ: Գնահատեցին 652թ հայ-արաբական պայմանագրի կետերը:						
Գործողություն. Ժամ/տրողություն	Ուսումնական գործունեություն <u>Աշակերտներ</u>	Ուսումնական գործունեություն <u>Ուսուցիչ</u>	Հարցադրումներ	Կիրառվող մեթոդներ			

5 բոպե	Ողջույն: Անհրաժեշտության դեպքում պատասխանում ուսուցչի հարցերին	Ողջույն, հաշվառում, դասի նախապատրաստում, տնային առաջադրանքների քննարկում	Ի՞նչ անհասկանալի հարցեր ունեն անցած դասից,	

Ուսուցիչ՝ Լ. Տարախչյան

Խթանում **5-10 րոպե**	Լսում են ուսուցչին, պատասխանում են հնչեցրած հարցերին՝ հարկ եղած դեպքում հնչեցնում հարցեր:	Հարցադրումների միջոցով աշակերտներին հիշեցնել նախորդ դասի կարևոր իրադարձություններ և պատմական կերպարներին նրանց կատարած քայլերը, որպես պետական գործիչներ:	1)Ի՞նչ նշանակություն ունեցավ Դվինի 554 թ. Եկեղեցական ժողովը: 2)Ի՞նչ նպատակ էին հետապնդում Խոսրով առաջինի վարչական վերափոխումները: 3)Որո՞նք էին 571-572թթ հակապարսկական ապստամբության պատճառները: 4)Ե՞րբ տեղի ունեցավ Հայաստանի երկրորդ բաժանումը Բյուզանդիայի և Սասանյան Պարսկաստանի միջև: 5) Բնութագրել Մորիկ կայսեր հայահալած քաղաքականության գլխավոր նպատակը:	Զրույց, մտագրոհ
Իմաստի ընկալում **10-15 րոպե**	Հարցերին պատասխանում են անվանակոչված աշակերտները:	Կարճ դասախոսությամբ ներկայացնել նոր ուսուցանվող դասը: Այնուհետև հարցերի միջոցով ստուգել անվանակոչված աշակերտների	1)Որտե՞ղ էին բնակվում արաբական ցեղերը: 2)Ինչով էին հիմնականում զբաղվում արաբակա ն ցեղերը: 3)Ինչպես կոչվեց արաբների միասնական	Զրույց, հարցադրումնե րի մեթոդը, կիրառել մտագրոհ:

		գիտելիքները նոր դասանյութի վերաբերյալ:	պետությունը: 4)Ո՞ր կրոնը պատճառ դարձավ արաբների միավորմանը:Ինչ էր քարոզում նոր կրոնը 6) Ի՞նչ նպատակ էին հետապնդում դեպի Հայաստան արաբների արշավանքները: 7) Ե՞րբ է տեղի ունեցել արաբական առաջի, երկրորդ և երրորդ արշավանքները:	Հարցադրումնե ր մեթոդ:
Կոռադատում **10 րոպե**	Աշխակերտները լիարժեք ընկալում են, դասի բոլոր հարցադրումները և հիմնական գաղափարները:	Ուսուցիչը այս փուլում ամրապնդում ամբողջացնում է հիմնական գաղափարները:	1)Ո՞րն էր հայ-արաբական պայմանագրի դերը	
Տնային աշխատանք **5 րոպե**	**Տնային աշխատանքի հանձնարարում** Դասից դուրս բերել նոր անունները և հասկացությունները: Գրել ժամանակագրությունը:			

Անդրադարձ,

Հետազոտվող աշակերտները սկզբնական հարցերին դժվարությամբ պատասխանեցին, իսկ առաջադիմությամբ աչքի ընկած աշակերտները հարցերին պատասխանում էին լիարժեքորեն:

Ն. Գետաշենի N 1 միջնակարգ դպրոց

Դասապլան (Նմուշ 2)

Ուսուցիչ՝ Լ. Տարախչյան

Առարկա	Հայոց Պատմություն	Ամսաթիվ	09.11.22	Կիսամյակ	1	Դասարան	7գ
Թեմա	Հայաստանն Արաբական խալիֆայությունյան կազմում						
Օգտագործվող նյութեր	Դասագիրք, կավիճ, գրատախտակ, աշխատանքային տետր, ատլաս, (Բ. Հարությունյան, Ա մաս,)						
Դասի նպատակ	ա) Սահմանել Արմինիա, ոստիկան և ամիրայություններ բառերի բացատրությունները: բ)Գիտենալ հայերն ումն էին անվանում ոստիկան և որն է նրա գործառույթները: գ) Իմանալ Հայաստանը նվաճելուց հետո արաբների վարած հարկային քաղաքականությունը: դ) Ընբռնել օտար նվաճողների տիրապետության տակ գտնվելու քայքայիչ ազդեցությունը:						
	Ուսոցման արդյունքներ որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ:						
Վերջնարդյունքներ	Աշակերտները կարողանան ճիշտ ներկայացնել Արմինիա կոչվող վարչական միավորի տարածքները: Վերլուծի Վարդանակերտի ճակատամարտը և ապստամբների գործունեությունը:						
Գործողություն. Ժամ/տևողություն	Ուսումնական գործունեություն Աշակերտներ	Ուսումնական գործունեություն Ուսուցիչ		Հարցադրումներ		Կիրառվող մեթոդներ	
3 րոպե	Ողջույն: Անհրաժեշտության դեպքում պատասխանում ուսուցչի հարցերին	Ողջույն, հաշվառում, դասի նախապատրաստում, տնային առաջադրանքների քննարկում		Ի՞նչ անհասկանալի հարցեր ունեն անցած դասից,			

Խթանում **20 րոպե**	Լսում են ուսուցչին, պատասխանում են հնչեցրած հարցերին՝ հարկ եղած դեպքում հնչեցնում հարցեր: Գրատախտակին մոտենում են անվանակոչված աշակերտները, և համապատասխան սյունյակում ներկայացնում իրենց հանձնարարված աշխատանքը:	Հարցադրումների միջոցով աշակերտներին հիշեցնել նախորդ դասի կարևոր իրադարձություններ և պատմական կերպարներին նրանց կատարած քայլերը, որպես պետական գործիչներ: Անվանակոչված 3 աշակերտներին հանձնարարել գրատախտակին Մ-ածև աղյուսակի միջոցով ներկայացնել արաբական 1,2,3, արշավանքները:	1)Որտե՞ղ էին բնակվում Արաբական ցեղերը : 2)Ինչո՞վ էին հիմնականում զբաղվում Արաբները: 3)630թ ու՞մ հաջողվեց միավորել Արաբական ցեղերին: 4)Ի՞նչը պատճառ դարձավ Արաբների միավորմանը: 5) Ի՞նչ էր քարոզում Իսլամը: 6) Ո՞վ էր Թեոդորոս Ռշտունին, և որտեղ էր նրա նստավայրը: 7)Ի՞նչ նպատակով էին Արաբները արշավել Հայաստան:	Ջրույց, մտագրոհ Մ-ածև աղյուսակ

Իմաստի ընկալումը **10 րոպե**	Հարցերին պատասխանում են անվանակոչված աշակերտները:	Կարճ դասախոսությամբ ներկայացնել նոր ուսուցանվող դասը: Այնուհետև հարցերի միջոցով ստուգել անվանակոչված աշակերտների գիտելիքները նոր դասանյութի վերաբերյալ:	1)Հայաստանը ե՞րբ վերջնականապես նվաճվեց արաբների կողմից: 2)Ո՞ր տարածքներից կազմվեց Արմինիա վարչական միավորը: 3)Սկզբում որն էր Արմինիայի կենտրոնը: 4) Ո՞վ էր գլխավորում Արմինիան: 5) Ո՞վ էր Հայաստանի առաջին վոստիկանը: 6) Ե՞րբ է տեղի ունեցել Վարդանակերտի չակատամարտը:	Զրույց, հարցադրումների մեթոդը, կիրառել մտագրոհ: Հարցադրումների մեթոդ:
Կոռադատում **10 րոպե**	Աշխակերտները լիարժեք ընկալում են, դասի բոլոր հարցադրումները և հիմնական գաղափարները:	Ուսուցիչը այս փուլում ամրապնդում ամբողջացնում է հիմնական գաղափարները:	1)Ո՞րն էր հակաարաբական ապստամբության նշանակությունը:	
Տնային աշխատանք **2 րոպե**	**Տնային աշխատանքի հանձնարարում** **Հանձնարարել նախորդ դասի շարունակությունը՝** Հայաստանն Արաբական խալիֆայության կազմում/էջ 60-63 Դասից դուրս բերել նոր անունները և հասկացությունները: Գրել ժամանակագրությունը:			

Անդրադարձ,

Հետազոտվող աշակերտները սկզբնական հարցերին դժվարությամբ պատասխանեցին, իսկ առաջադիմությամբ աչքի ընկած աշակերտները հարցերին պատասխանում էին լիարժեքորեն: M-ձև աղյուսակի միջոցով անվանակոչված աշակերտները մեր հետազոտության արդյունքում ցուցաբերեցին բավարար արդյունք: Հարցադրումների միջոցով դասին ներգրավված էին գրեթե բոլորը:

Ն. Գետաշենի N 1 միջնակարգ դպրոց

Դասապլան (Նմուշ 3)

Ուսուցիչ՝ Լ. Տարախչյան

Առարկա՝	Հայոց Պատմություն	Ամսաթիվ	11.11.22	Կիսամյակ	1	Դասարան	7գ
Թեմա	774-775 Հակաարաբական նոր ապստամբությունը Հայաստանում:Հայաստանի ինքնավարության վերականգնումը						
Օգտագործվող նյութեր	Դասագիրք, կավիճ, գրատախտակ, աշխատանքային տետր, ատլաս, (Բ. Հարությունյան, Ա մաս,)						
Դասի նպատակ	ա)Իմանա 774-775թ. ապստամբության դրդապատճառները : բ)Վերլուծի ապսամբների վճռական գործողությունները : գ)Գիտենա նշանավոր ճակատամարտերի տարեթվերը : դ)Հայաստանի ինքնավարության վերականգնման նախադրյալները :						
	Ուսուցման արդյունքներ որոնք կփաստեն, որ ուսուցումը տեղի ունեցավ:						
Վերջնարդյունքներ	Աշակերտները կարողանան ՝ Վերլուծել ապստամբության դրդապատճառները , Կարողանալ ճիշտ ներկայացնել տարեթվերը ,իրադարձությունները,և գործող անձանց Գնահատի 850-855 թթ ապստամբության հետևանքները:						
Գործողություն. Ժամ/ տրողություն	**Ուսումնական գործունեություն** **<u>Աշակերտներ</u>**	**Ուսումնական գործունեություն** **<u>Ուսուցիչ</u>**	**Հարցադրումներ**	**Կիրառվող մեթոդներ**			
3 բոպե	Ողջույն: Անհրաժեշտության դեպքում պատասխանում ուսուցչի հարցերին	Ողջույն, հաշվառում, դասի նախապատրաստում, տնային առաջադրանքների քննարկում	Ի՞նչ անհասկանալի հարցեր ունեն անցած դասից,				

Խթանում **15 րոպե**	Լսում են ուսուցչին, պատասխանում են հնչեցրած հարցերին՝ հարկ եղած դեպքում հնչեցնում հարցեր:	Հարցադրումների միջոցով աշակերտներին հիշեցնել նախորդ դասի կարևոր իրադարձություններն և պատմական կերպարներին նրանց կատարած քայլերը, որպես պետական գործիչներ:	1)Արաբները Մուհամմեդի գլխավորությամբ ներխուժեցին Հայաստան: 2)Բացի Հայաստանից ուրիշ ինչ տարածքներ գրավեցին արաբները : 3)Հայերը ու՞մ էին անվանում ոստիկան : 4)Դվինից հետո որը դարձավ Արմինիա կենտրոնը :	Զրույց, մտագրոհ
Իմաստի ընկալում **20 րոպե**	Հարցերին պատասխանում են անվանակոչված աշակերտները: Անվանակոչված աշակերտները պատասխանում են թերի, մասամբ տալով ճիշտ պատասխաններ : Գերազանց սովորողները հարցերին տալիս են ճշգրիտ պատասխաներ : Անվանակոչված աշակերտները մոտենում են գրատախտակին և լրացնում աղյուսակը :	Կարճ դասախոսությամբ ներկայացնել նոր ուսուցանվող դասը: Այնուհետև հարցերի միջոցով ստուգել անվանակոչված աշակերտների գիտելիքները նոր դասանյութի վերաբերյալ: Հանձնարարում եմ անվանակոչված աշակերտներին աղյուսակի տեսքով ներկայացնել	1)Ո՞վ է 774-775 թթ ապստամբության ղեկավարը : 2)Ովքե՞ր միացան այդ ապստամբությանը: 3)Ե՞րբ է տեղի ունեցել Արճեճի ճակատամարտը : 4 Ե՞րբ է տեղի ունեցել Արձնիի ճակատամարտը : 5)Որքա՞ն մարդ զոհվեց Արձնիիւ չճակատամարտում: 6) Ո՞ր նախարարական տները դուրս եկան	Զրույց, հարցադրումների մեթոդը, կիրառել մտագրոհ:

		հակաարաբական ապստամբությունների կարևոր իրադարձությունները:	քաղաքական ասպարեզից : 7) 9-րդ դարում ո՞ր նախարարական տները ուժեղացան: 8) Ու՞մ անվան հետ է կապված Բագրատունիների վերելքը : 9) Ո՞ր թ Հայաստան ուղղարկվեց Աբուսեթ ոստիկանը: 10) Երկրորդ անգամ ե՞րբ Աբուսեթը ուղարկվեց Հայաստան :	Հարցադրումների մեթոդ: Աղյուսակի տեսքով ներկայացնել հակաարաբական ապստամբությունների կարևոր իրադարձությունները ,տարեթվերը և ղեկավարներին :
Կոռադատում **5 րոպե**	Աշխակերտները լիարժեք ընկալում են, դասի բոլոր հարցադրումները և հիմնական գաղափարները:	Ուսուցիչը այս փուլում ամրապնդում ամբողջացնում է հիմնական գաղափարները:		

Տնային աշխատանք **2 բոպե**	**Տնային աշխատանքի հանձնարարում** հանձնարարել նախորդ դասի շարունակությունը ‘774-775 Հակաարաբական նոր ապստամբությունը Հայաստանում:Հայաստանի ինքնավարության վերականգնումը /էջ 63-67/Դասից դուրս բերել նոր անունները և հասկացությունները: Գրել ժամանակագրությունը:

Անդրադարձ,

Հետազոտվող աշակերտները սկզբնական հարցերին դժվարությամբ պատասխանեցին, իսկ առաջադիմությամբ աչքի ընկած աշակերտները հարցերին պատասխանում էի լիարժեքորեն: Պահանջվող աղյուսակը աշակերտները ներկայացրեցին որոշ տարբերության սխալմամբ և անունները ոչ այդքան ճիշտ: